

## ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

УДК 37.0:37.013(477)

Л. М. Гриневич

### ВІТЧИЗНЯНА ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ ПРО РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

*У статті розкрито основні аспекти наукового пошуку вітчизняних учених і фахівців в освітній галузі щодо проблеми розвитку освіти в Україні у контексті євроінтеграційних процесів. Результати пізнання визначеної проблеми відображають сучасний стан педагогічної науки, дозволяють визначити основні площини наукового пошуку учених і фахівців у галузі освіти, осмислити реалії педагогічної практики для використання у національній системі освіти.*

**Ключові слова:** євроінтеграційні процеси; освіта; педагогічна теорія; розвиток освіти в Україні.

**Вступ.** Конструктивно-критичне вивчення педагогічної теорії з проблеми розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів, нагромадженого вітчизняною наукою, є важливим джерелом для визначення тенденцій розвитку національної освіти і науки. Особливе значення мають узагальнюючі дослідження, що презентують різні аспекти розвитку освіти в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Порушена проблематика, безперечно, сприяє ефективному осмисленню змін, що відбуваються у європейському освітньому і науковому просторі, створенню в українській науці нового образу національної системи освіти у контексті модернізаційних процесів.

**Мета статті** – розкрити основні аспекти наукового пошуку вітчизняних учених і фахівців у галузі освіти щодо проблеми розвитку освіти в Україні у контексті євроінтеграційних процесів.

**Євроінтеграційні тенденції розвитку освіти в Україні.** Для виділення основних площин наукового пошуку вітчизняних учених і фахівців у галузі освіти щодо проблеми розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів було обрано п'ять груп наукових джерел. До першої групи увійшли наукові праці з філософії освіти, автори яких досліджують ключові принципи функціонування європейського освітнього простору і розвитку національної освіти в умовах загальноцивілізаційних змін сучасності. Ця група наукових праць, на нашу думку, має дати досліднику методологічні орієнтири щодо наукового пошуку у площині сучасних педагогічних концепцій, теорій і підходів.

Діапазон існуючих уявлень про цивілізаційний підхід (В. Кремень, М. Костенко, І. Утюж) широкий.

Хоча найчастіше цивілізацію пов'язують із загальнолюдськими цінностями. Ми виходимо з того, що цивілізоване суспільство – це таке суспільство, в якому захищені права людини, де існують широкі можливості для всебічного її розвитку тощо. Цивілізаційний підхід дозволяє зрозуміти генезис, характерні риси та тенденції розвитку різних соціально-етнічних спільнот, властивості розвитку освіти, тенденцій, які увиразнюють особливості перебігу динамічних змін у різних ланках.

Європейська стратегія, за визначенням В. Огнев'юка, є новим етапом у розвитку концепції сталого людського розвитку, на якому сфера освіти стає ключовим індикатором сталого розвитку, що відображає багатоаспектність суспільного життя, закономірності його відтворення і розвитку (Освітологія: витоки наукового напрямку, 2012, с. 28). Модернізація освіти, вважає В. Огнев'юк, є новою філософією освітньої діяльності, яка потребує нового інноваційного мислення, нових принципів організації навчального процесу, нових взаємовідносин в освітньому середовищі. На його думку, зміни в сучасній освіті ґрунтуються на трьох важливих імперативах: імператив всебічного, універсально-цілісного, гармонійного розвитку особистості; імператив формування нової парадигми проблемно-орієнтованого професіоналізму; імператив переходу від одновимірної до багатовимірної людини (навчання стає мистецтвом, яке сприяє прагненню особистості до саморозвитку) (Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія, 2013, с. 61).

Об'єктом застосування синергетики, зазначає В. Кремень, є педагогічна система, якою він називає частину соціуму, де реалізується педагогічний процес в історичному розвитку та його зміст – науко-

ве знання. Застосування синергетики потенційно надає можливість свідомого та глибокого вибору оптимальних варіантів вирішення проблем неперервної професійної освіти. Таким чином, В. Кремень робить висновок, що синергетика виходить на рівень методологічних принципів освітньо-педагогічного процесу, оскільки увага дослідника має бути акцентована на локальній неоднорідності середовища (Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія, 2013, с. 37-39).

Усвідомлення науковою спільнотою потреби комплексного підходу до вивчення освіти підштовхнуло українських дослідників (А. Фурман, В. Огнев'юк) до розробки нового наукового напрямку – освітології, що базується на інтеграції ряду наук. Розвиток освітології, зазначає С. Сисоева, дозволяє проаналізувати освітні процеси на міждисциплінарному й мультидисциплінарному рівнях, виявити доміанти розвитку освіти, чинники, що впливають на функціонування сфери освіти, її підсистем, а також механізми взаємодії та взаємовпливу інститутів освіти з іншими соціальними інститутами (Сисоева С. О., 2014, с. 17). У цьому контексті процитуємо думку В. Огнев'юка, що найкраще відображає освітологічні вектори дослідження тенденцій розвитку національної освіти: «Освітологія покликана зосередитися на дослідженні сучасної освіти як цілісного суспільного феномену, чинниках, що впливають її розвиток та зумовлюють вплив освіти на розвиток сучасної ... цивілізації освіти і науки, цивілізації людини нового еволюційного рівня – Людини освіченої (Homo educatus)» (Освітологія: витоки наукового напрямку, 2012, с. 161).

Л. Грицаєнко, досліджуючи євроінтеграційні утворення, акцентує увагу на тому, що ЄС характеризують як «інтеграційне утворення наднаціонального характеру, який проявляється в діяльності інститутів ЄС та механізмі прийнятті рішень» (Грицаєнко Л., 2011, с. 86). Напрями європейської освітньої інтеграції на прикладі педагогічних систем Франції, Німеччини, Іспанії, Великобританії розглянуто у монографії Т. Левченко «Європейська освіта: конвергенція та дивергенція» (Вінниця, 2007). На основі порівняльного конвергентного та дивергентного аналізу розвитку педагогічних систем, спільних принципів, теорій, концепцій, моделей керування, цінностей, національної специфіки в організації середньої, професійної та вищої освіти зроблено висновок про спільні універсальні тенденції. Такими автор вважає гуманізацію освіти, орієнтацію на загальнолюдські цінності, спільні підходи й напрями реформування та модернізації освіти; децентралізацію в керівництві освітою, зміни в механізмі менеджменту навчального закладу; структурні зміни та подальша інтеграція між різними рівнями освіти. Спільною є мета побудови освіченого суспільства, центром якого є

гуманістично вихована особистість, створення умов для її розвитку, самоосвіти, самореалізації впродовж життя. Спільним, зазначає автор, є зміни орієнтації освіти з технократичної та гуманістичну, відмова від технологій на користь варіативності залежно від індивідуальних можливостей учня; концепції безперервної та інтегрованої освіти.

Н. Мирна говорить про те, що у зв'язку з процесами європейської інтеграції особливого значення набуває регіоналізація, що вимагає від країн-членів ЄС вироблення спільних підходів до регіонального розвитку, застосування відповідних механізмів формування та реалізації регіональної політики на загальноєвропейському та національному рівнях (Мирна Н. В., 2013).

Дослідження проблем розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів стає можливим за умов порівняльного аналізу систем освіти різних країн і мегарегіонів, що мають специфічний зміст, структуру й функції, але зорієнтовані на подолання вузьких національних кордонів, диверсифікацію освітніх і наукових програм, інтегрування вищої освіти у світову і європейську. Методологія педагогічної компаративістики стала підґрунтям для дослідження процесів інтернаціоналізації (А. Сбруєва), модернізації вищої освіти (С. Калашнікова), інтеграційних процесів в освіті (Н. Бідюк), ступеневих програм вищої освіти (Н. Авшенюк).

Система освіти України об'єктивно не може залишатися поза контекстом загальноосвітніх процесів. Тому до другої групи увійшли праці, в яких аналізуються тенденції розвитку освіти в країнах Європи, а також особливості упровадження кращого зарубіжного досвіду в Україні з урахуванням позитивних змін і негативних наслідків.

Висвітленню зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів присвячені порівняльно-педагогічні дослідження щодо тенденцій розвитку шкільної освіти в країнах ЄС (О. Локшина), неперервної освіти в Східній Європі (Т. Десятов), вищої освіти в Західній Європі та Україні (Г. Поберезька); особливостей систем підготовки вчителів в Україні та Польщі (А. Василіук). Низку вітчизняних дисертацій присвячено аналізу педагогічної освіти і професійної підготовки вчителя в Австралії (С. Корешкова), Німеччині (Н. Махиня, А. Турчин, Т. Фур'єва, Т. Яркіна), Великій Британії (В. Базуріна, І. Задорожна, Ю. Кіщенко, О. Леонт'єва, А. Парінов, Н. Яцишин), Франції (В. Лащихіна), Греції (Ю. Короткова), Англії та Шотландії (Т. Кошманова, Л. Смально, А. Соколова), Республіці Кіпр (Н. Воевудко, Ю. Короткова, І. Соколова).

Сьогодні у багатьох докторських дисертаціях термінологічні номінації представляють способи авторської репрезентації знань про актуальні проблеми освіти (Т. Коваль, Т. Кристопчук,

Н. Мачинська, В. Осадчий), оскільки, як вважає І. Соколова, філософське осягнення стає особливо важливим з огляду на складну структурованість наукового тезауруса дослідження сучасної освіти як цілісного суспільного феномену, а філософська рефлексія допомагає у визначенні їх дефініційних ознак (Освітологія: витоки наукового напрямку, 2012. с. 304). Варто додати, що у проведенні порівняльних досліджень і дискурсному аналізі іноземних джерел особливої актуальності набуває точна інтерпретація понять засобами іноземних мов, а також адекватний переклад українською мовою. За таких умов можливе цілісне і повне сприйняття всіх ознак понять.

Останнім часом в освіті все більшого поширення набуває *компетентнісний підхід* як теоретична основа дослідження, як чинник модернізації змісту освіти на всіх її рівнях і засіб підвищення її якості. Компетентнісний підхід у рамках Болонської угоди визначає необхідність освоєння випускниками вищої школи універсальних компетенцій, які дозволять студентам стати мобільними в сучасному світі, вибирати траєкторії свого професійного зростання, знаходити своє місце в освітньому середовищі для творчої самореалізації.

Досліджуючи освітні системи країн ЄС, С. Сисоєва і Т. Кристопчук, дійшли висновку, що у структурі європейської вищої освіти домінують такі тенденції, як розвиток формальної, неформальної, інформальної освіти; розвиток освіти дорослих. Для системи педагогічної освіти в країнах ЄС характерним є: схожість освітніх систем підготовки педагога при збереженні їх національних відмінностей, тобто прагнення до єдності в різноманітті; участь у академічних обмінах як одна із тенденцій розвитку педагогічної освіти в країнах ЄС; збільшення кількості студентів, інститутів, факультетів і курсів в усіх національних системах педагогічної освіти; розвиток освітньої мобільності; розвиток відкритого дистанційного навчання; визнання дипломів та сертифікації між країнами ЄС (Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Е., 2012).

Основними тенденціями у розвитку сучасної освіти В. Огнев'юк вважає обов'язковість, доступність і масовість освіти; зниження віку, з якого починається обов'язкова освіта, та збільшення строків навчання; інтегрованість змісту освіти та його постійне оновлення; запровадження механізмів вимірювання якості освіти та моніторингу її стану; технологічність та ресурсоемність освіти (Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія, 2013, с.61-68).

*Третю групу* наукових джерел утворюють наукові праці, в яких висвітлено Болонський процес як нову філософію освіти, інноваційну модель європейської освітньої політики, а також засіб інтеграції вищої освіти України у європейський освітній і науковий простір. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти в Україні

у ХХІ ст. підвищення освітнього рівня суспільства, забезпечення високої якості освіти та професійної мобільності випускників ВНЗ на ринку праці можливе за умови значної інтенсифікації європейських інтеграційних процесів. Одним з найважливіших кроків у цьому напрямі є підписання у 1999 р. Болонської декларації. Важливим кроком у процесі євроінтеграції є вступ України до Болонської співдружності, що відбувся 19 травня 2005 р. на Бергенському саміті міністрів освіти 45-ти європейських країн у Норвегії. Болонський процес для України – це засіб інтеграції та демократизації освіти, який чітко визначає орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи та світу.

Спираючись на авторські інтерпретації, подамо узагальнюючі значення Болонського процесу: по-перше, як своєрідного руху освітніх і національних систем до єдиних критеріїв і стандартів, які утверджуються в Європі, головна мета якого полягає у консолідації зусиль наукової й освітньої для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської вищої освіти та науки у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи у соціальних перетвореннях; по-друге, як поступу національної освіти до європейського рівня, незворотніх трансформацій у системі особистих, інституційних і соціальних вартостей.

У монографії І. Реейло «Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Україні у ХХ – на початку ХХІ століття» (К., 2014) представлена історія формування третього (докторського) циклу вищої освіти в Болонському процесі, висвітлено чинники, що впливають на розвиток докторської освіти у постіндустріальному суспільстві знань; висвітлено досвід підготовки фахівців за докторськими програмами у США. Концептуальним орієнтиром третього циклу вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти стала реалізація основних тенденцій докторських програм, які, на думку дослідниці, полягають у: розвитку нового знання шляхом здійснення оригінальних досліджень; компетентнісному підході до оцінювання якості докторської освіти; зорієнтованості докторських програм на планування професійної кар'єри; визначеній тривалості докторської підготовки; конкурсному характері добору на докторські програми; міждисциплінарній спрямованості формування докторських програм; фінансовій (грантовій) підтримці молодих дослідників, цільовому інвестуванні у міждисциплінарні докторські програми; формуванні європейської культури наукового керівництва докторською підготовкою; створенні і широкому розповсюдженні нових організаційних структур – дослідницьких шкіл; підвищенні якості докторської освіти шляхом розроблення європейських і національних стандартів; реалізації принципу структурованості докторських

програм; інтернаціоналізації докторської освіти; розширенні академічної кооперації для формування внутрішнього і зовнішнього дослідницького середовища.

У кандидатській дисертації О. Поживілової «Розвиток систем підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в європейському регіоні та Україні (1990-2005 рр.)» (К., 2006) досліджується формування і діяльність протягом років незалежності національної системи підготовки і атестації наукових, науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації порівняно з аналогічними системами підготовки науковців у провідних державах ЄС – Великої Британії, Франції, Німеччині, Італії з урахуванням вимог Болонського процесу.

Монографія Ж. Таланової «Докторська підготовка у світі та Україні» (К., 2010) присвячена дослідженню підготовки фахівців на шостому, найвищому, освітньому рівні, за Міжнародною стандартною класифікацією освіти, або на третьому – найвищому циклі вищої освіти, за термінологією Болонського процесу, із створення привабливого та конкурентоспроможного європейського простору вищої освіти. Проаналізовано стан і тенденції організації та розвитку такої (докторської, дослідницької) підготовки у світі, окремих регіонах, країнах, провідних університетах світового рівня.

Етнічне, політичне, релігійне, мовне, культурне різноманіття породжує в полікультурній Україні забагато проблем. Наразі суспільство почало усвідомлювати принципово нову роль мовної освіти в сучасному інформаційному світі, потребу особистості в швидкій адаптації до умов полікультурного світу. Відтак, посилюється інтерес до мовної освіти як важливого інструменту життєдіяльності людини в мультилінгвальному спільноті людей. Тому до *четвертої групи* ми включили роботи, в яких висвітлюється мовна проблематика, яка стала окремим напрямом політичної активності Європейського Союзу, отримавши назву «Мовна політика ЄС» (EU Language Policy).

Україна, як і більшість європейських країн, має багатонаціональний склад населення. І, зважаючи на сучасну внутрішньополітичну ситуацію в нашій державі та її євроінтеграційні перспективи, постає необхідність готувати українську молодь до життя в суспільстві, заснованому на культурному плюралізмі, гуманістичних і демократичних цінностях. Мовна освіта, наголошує І. Соколова, є важливим засобом формування свідомості особистості та її здатності бути соціально мобільною у полікультурному суспільстві, академічно мобільною – у європейському і світовому освітніх просторах, професійно мобільною – на міжнародному, європейському і національному ринках праці. Європеїзація мовної освіти, як один з напрямків удосконалення

української освітньої системи, висуває високі вимоги до тих, хто навчає, і до тих, хто навчається, оскільки має установку на підготовку фахівців нової генерації, здатних до активного життя в умовах плюрилінгвізму і полілогу культур (Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія, 2013, с. 273).

Об'єктом кандидатської дисертації Т. Хоменко «Тенденції розвитку форм навчання середньої школи Німеччини в другій половині ХХ ст.» (Харків, 2005) є навчання іноземних мов у країнах ЄС, оскільки, як зазначає дослідниця, процес становлення професійно-орієнтованого навчання іноземних мов у європейському освітньому просторі характеризується значною динамікою: розроблено як теоретичні засади, так і ефективні технології його реалізації на рівні двох масштабних європейських організацій – Ради Європи та ЄС.

Монографічні дослідження О. Горошкіної, В. Коваль, В. Пасинок, О. Семенов, І. Соколової присвячені формування мовної особистості на різних ланках освіти, професійній підготовці вчителя-філолога (словесника), сферою діяльності якого є мовна підготовка учнів, формування їх мовленнєвої культури, іншомовної комунікативної компетенції як важливої умови життєдіяльності у полікультурному світі.

*П'ята група* наукових праць присвячена теоретичним, проблемам реформування національної системи освіти в контексті загальноцивілізаційних процесів і європейських освітніх реформ. Дослідження сучасних зарубіжних тенденцій регіоналізації показало, що її процеси органічно пов'язані зі світовими та європейськими процесами інтеграції та глобалізації, де регіони як суб'єкти посідають одне з провідних місць. Європейська регіоналізація продемонструвала можливість використання її механізмів як дієвих знарядь у демократизації системи владних відносин через запровадження децентралізації, деконцентрації влади та принципу субсидіарності. Ці компоненти європейської регіоналізації мають виключне значення для широкого запровадження європейського досвіду в умовах українського соціуму, враховуючи власні етнонаціональні, ментальні та культурологічні особливості (Мирна Н. В., 2013).

Основними напрямками модернізації системи вищої освіти України в інформаційному суспільстві В. Пашков вважає такі: формування ставлення до людини як мети соціального прогресу, а не засобу; орієнтація на активізацію людського капіталу у вищій освіті і професійній підготовці, що базується на концепції гармонійного розвитку людини; продукування в процесі підготовки спеціаліста глибокої професійної компетентності і соціальної відповідальності при вирішенні завдань науково-технічного прогресу, соціального і культурного розвитку (Пашков В. В.).

Вища освіта має відповідати на виклики часу, втілюючи нові вимоги, тенденції, ідеї у нових освітніх технологіях, формах і структурах, методах і засобах професійної підготовки вчителів. Л. Гризун досліджувала вплив євроінтегративних тенденцій у науці на навчальну дисципліну та на формування змісту сучасної вищої освіти. Зокрема, у межах дисертації «Дидактичні основи проектування модульної структури навчальної дисципліни на засадах інтеграції наукових знань» (Харків, 2009) вченою здійснено аналіз дидактичної сутності інтеграції наукових знань; визначено засади інтеграції наукових знань як підґрунтя для проектування модульної структури навчальної дисципліни; сформульовано характерні ознаки педагогічного проектування, а саме: складність, динамічність, системність, варіативність, цілеспрямованість на удосконалення педагогічної дійсності та освітньої практики, наявність взаємопов'язаних етапів.

**Висновки.** Для виділення основних площин наукового пошуку вітчизняних учених і фахівців у галузі освіти щодо проблем розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів було обрано п'ять груп наукових джерел. До першої увійшли наукові праці, які визначають методологічні орієнтири щодо наукового пошуку у площині сучасних педагогічних концепцій, теорій і підходів. Друга група джерел представлена науково-методичними працями, в яких аналізуються тенденції розвитку освіти в країнах Європи. У наукових працях, які увійшли до третьої групи, висвітлено Болонський процес як засіб інтеграції вищої освіти України у європейській освітній і науковий простір. До четвертої групи ми включили роботи, в яких висвітлюються актуальні проблеми мовної політики, мовної освіти і підготовки цивілізованого громадянина. П'ята група наукових

праць присвячена теоретичним проблемам реформування національної системи освіти в контексті загальноцивілізаційних процесів і європейських освітніх реформ.

Педагогічний дискурс проблеми дозволив дійти певних висновків щодо ступеню розробки проблеми. У вітчизняній педагогічній теорії європейська інтеграція для України розглядається як усвідомлена модель суспільного розвитку, вибір способу життя людини, шлях до розширення кола її можливостей. Розвиток освіти в Україні відбуваються в контексті євроінтеграційних тенденцій і загальноцивілізаційних трансформацій, зумовлених упровадженням нових освітніх технологій, що ґрунтуються на використанні сучасної комп'ютерної техніки та вимагають застосування нових форм, методів і засобів навчання на всіх рівнях освіти (Лога Т.).

На сьогодні першочерговим завданням української освіти є якнайшвидша адаптація до єдиних європейських освітнянських критеріїв і стандартів. Обрані шляхи модернізації освіти України співзвучні загальноєвропейським та євроатлантичним підходам, що сприяє ефективній реалізації основної мети державної політики в галузі освіти, а саме: створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень.

Таким чином, проаналізований масив наукової літератури засвідчує відсутність у вітчизняній педагогічній теорії праць, де предметом окремого дослідження було б виділено євроінтеграційні тенденції розвитку освіти в Україні.

#### Література

1. **Грицаєнко Л.** Європейський Союз як організація sui generis / Л. Грицаєнко // Публічне право. – 2011. – №1. – С. 82-87.
2. **Лога Т.** Законодавство України про освіту в контексті євроінтеграції [Електронний ресурс] / Т. Лога. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/theory/1042/>
3. **Мирна Н. В.** Сучасні тенденції регіоналізації та їх роль в європейських інтеграційних процесах [Електронний ресурс] / Н. В. Мирна. // Державне будівництво. – 2013. – № 1. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2013-1/doc/5/05.pdf>
4. **Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія:** монографія / за ред. В. Г. Кременя, Т. Левовицького, В. О. Огнев'юка, С. О. Сисоєвої. – К.: Едельвейс, 2013. – 460 с.
5. **Освітологія: витоки наукового напрямку:** монографія / В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа та ін.; за ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Едельвейс, 2012. – 334 с.
6. **Пашков В. В.** Модернізація системи вищої освіти України в контексті становлення інформаційного суспільства та євроінтеграційного поступу [Електронний ресурс] / В. В. Пашков. – Режим доступу: [http://virtkafedra.ucoz.ua/el\\_gurnal/pages/vyp2/filosofia/pashkov.pdf](http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp2/filosofia/pashkov.pdf)
7. **Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є.** Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навч. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне: Овід, 2012. – 352 с.
8. **Сисоєва С. О.** Порівняльна педагогіка в контексті розвитку освітології / С. О. Сисоєва // Освітологія. – 2014. – №3. – С.17-22.

## References

1. **Hrytsaienko, L.** (2011). The EU as an organization of sui generis. *Publichne pravo*, №1, 82-87 (in Ukrainian).
2. **Loha, T.** Legislation of Ukraine about education in the context of European integration. Retrieved from: <http://osvita.ua/school/theory/1042/> (in Ukrainian).
3. **Myrna, N. V.** (2013). Current trends of regionalization and their role in European integration processes. *Derzhavne budivnytstvo*, №1. Retrieved from: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2013-1/doc/5/05.pdf> (in Ukrainian).
4. **Kremen, V. H., Levovytskyi, T., Ohneviuk, V. O., Sysoieva, S. O.** (Eds.) (2013). Educational reform: mission, reality, reflection: monograph. K.: Edelveis, 460 (in Ukrainian).
5. **Ohneviuk, V. O., Sysoieva, S. O., Khoruzha, L. L. and oth.** (2012). *Osvitology: origins of scientific direction*: Monograph. V. O. Ohneviuk (Ed.). K.: Edelveis, 334 (in Ukrainian).
6. **Pashkov, V. V.** Modernization of Higher Education of Ukraine in the context of the information society and European integration. Retrieved from: [http://virtkafedra.ucoz.ua/el\\_gurnal/pages/vyp2/filosofia/pashkov.pdf](http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp2/filosofia/pashkov.pdf) (in Ukrainian).
7. **Sysoieva, S. O., Krystopchuk, T. Ye.** (2012). Educational systems of the European Union: general characteristics: educational guidances. Rivne: Ovid, 352 (in Ukrainian).
8. **Sysoieva, S. O.** (2014). Comparative education in the context of development of Educology. *Osvitohiia*, №3, 17-22 (in Ukrainian).

**Гриневич Л. М. ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ О РАЗВИТИИ ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ**

*В статье раскрыты основные аспекты научного поиска отечественных ученых и специалистов в области образования по проблеме развития образования в Украине в контексте евроинтеграционных процессов. Результаты познания определенной проблемы отражают современное состояние педагогической науки, позволяют определить основные плоскости научного поиска ученых и специалистов в области образования, осмыслить реалии педагогической практики для использования в национальной системе образования.*

**Ключевые слова:** евроинтеграционные процессы; образование; педагогическая теория; развитие образования в Украине.

**Grinevich L. NATIONAL EDUCATIONAL THEORY OF DEVELOPMENT OF EDUCATION IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESS**

*The article describes the main aspects of scientific research of the local scientists and experts in education on the issue of education in Ukraine in the context of European integration processes. The results of this problem reflect the current state of science teaching, can identify the main plane of scientific research of scientists and experts in education to understand the realities of teaching practice for using in the national education system.*

*The first group is represented by scientific works that define methodological guidance on scientific research in the plane of modern pedagogical concepts, theories and approaches. The second group is represented by scientific and methodical works, which analyzes trends in the development of education in Europe. In scientific works that were included in the third group, highlights the Bologna Process as a means of integration of higher education of Ukraine in European education and research area. The fourth group is represented by the works, which highlights the urgent problems of language policy, language education and language training civilized citizen. The fifth group of scientific papers devoted to theoretical problems of reforming the national education system in the context of European and global civilization process of educational reform.*

**Keywords:** development of education in Ukraine; education; European integration processes; pedagogical theory.

## Рецензенти

Огнев'юк В. О. – д. філос. н., проф., академік НАПН України,  
Сисоєва С. О. – д. пед. н., проф., чл.-коресп. НАПН України

*Стаття надійшла до редакції 12.03.2015  
Прийнято до друку 26.03.2015*